A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2013. szeptember 19.*

„Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — 1346/2000/EK rendelet — Fizetésképtelenségi eljárás — 24. cikk, (1) bekezdés — Kötelezettség teljesítése »olyan adós javára«, aki ellen »fizetésképtelenségi eljárást indítottak« — Ezen adós hitelezőjének teljesített kifizetés”

A C-251/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a tribunal de commerce de Bruxelles (Belgium) a Bírósághoz 2012. május 22-én érkezett, 2012. május 14-i határozatával terjesztett elő

a Grontimmo SA felszámolóiként eljáró **Christian Van Buggenhout és Ilse Van de Mierop**

és

a **Banque Internationale à Luxembourg SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök (előadó), E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. március 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Grontimmo SA felszámolóiként eljáró C. Van Buggenhout és I. Van de Mierop saját maga, valamint képviseletükben C. Dumont de Chassart avocat,

– a Banque Internationale à Luxembourg SA képviseletében V. Horsmans avocat,

– a belga kormány képviseletében M. Grégoire, M. Jacobs, L. Van den Broeck, valamint J.-C. Halleux, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Kemper és T. Henze, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és B. Beaupère-Manokha, meghatalmazotti minőségben,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes és S. Duarte Afonso, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. május 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendelet (HL L 60., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o.) 24. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Grontimmo SA (a továbbiakban: Grontimmo) felszámolóiként eljáró C Van Buggenhout és I. Van de Mierop, valamint a Banque Internationale à Luxembourg SA (a továbbiakban: BIL) között – az utóbbival szemben a Grontimmo egyik hitelezője részére kifizetett összegnek az említett felszámolók által kezelt vagyonba történő visszatérítése iránt indított kereset tárgyában – folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 1346/2000 rendelet (4), (23) és (30) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(4) A belső piac megfelelő működéséhez szükséges az olyan körülményeket elkerülni, amelyek arra ösztönzik a feleket, hogy kedvezőbb jogi helyzet elérése érdekében a vagyonukat vagy a bírósági eljárást egyik tagállamból a másikba helyezzék (ún. »forum shopping«).

[...]

(23) A hatálya alá tartozó ügyeknél a rendeletnek az egységes kollíziós szabályokat kell rögzítenie, amelyek alkalmazási területükön az egyes államok nemzetközi magánjogi rendelkezéseinek helyébe lépnek. Eltérő rendelkezés hiányában az eljárás megindításának helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni (*lex fori concursus*) […]

[...]

(30) Előfordulhat olyan eset, amikor néhány érintett személynek ténylegesen nincs tudomása az eljárás megindításáról, és jóhiszeműen oly módon cselekszik, amely ellentétes az új helyzettel. Az ilyen személyek védelmében, akik azért teljesítettek kifizetést az adósnak, mert nem tudták, hogy külföldi eljárás indult, holott valójában a külföldi felszámolónak kellett volna teljesíteniük a kifizetést, biztosítani kell az ilyen kifizetés adósságcsökkentő hatását.”

4 Az 1346/2000 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezt a rendeletet a valamennyi hitelezőre kiterjedő (kollektív) fizetésképtelenségi eljárásokra kell alkalmazni, amelyek az adós vagyon feletti rendelkezési jogának részleges vagy teljes elvonását és felszámoló kijelölését foglalják magukban.”

5 A hivatkozott rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Amennyiben e rendelet eltérően nem rendelkezik, a fizetésképtelenségi eljárásra és joghatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják [...]”

6 Ugyanezen rendelet 21. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A felszámoló kérheti a fizetésképtelenségi eljárást megindító határozat és adott esetben az őt kijelölő határozat közzétételét bármely más tagállamban az adott államban előírt közzétételi eljárásnak megfelelően [...]”

7 A 1346/2000 rendelet 24. cikke a következőképpen szól:

„(1) Ha egy tagállamban egy kötelem alapján olyan adós javára teljesítettek, aki ellen egy másik tagállamban fizetésképtelenségi eljárást indítottak, és azt annak az eljárásnak a felszámolója számára kellett volna teljesíteni, a kötelem alapján teljesítő személyt, ha nem tudott az eljárás megindításáról, úgy kell tekinteni, mint aki szabadult a kötelemből.

(2) Ha egy ilyen kötelezettséget még a 21. cikkben előírt közzétételt megelőzően teljesítenek, a teljesítő személyről az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy nem tudott a fizetésképtelenségi eljárás megindításáról; ha az ilyen közzétételt követően teljesít, a teljesítő személyről az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy tudott az eljárás megindításáról.”

A belga jog

8 A belga jogban a fizetésképtelenséggel kapcsolatos szabályozást az 1997. augusztus 8-i loi sur les faillites (a fizetésképtelenségről szóló belga törvény) tartalmazza:

9 E törvény 14. cikke úgy rendelkezik, hogy a fizetésképtelenséget megállapító valamennyi bírósági ítélet meghozatalától kezdve azonnal előzetesen végrehajtható, a fizetésképtelenséget megállapító ítélet meghozatala napján 0 óra 00 perctől lép hatályba, és hatásait ettől az időponttól kezdve fejti ki.

10 Az említett törvény 16. cikke úgy rendelkezik, hogy „a fizetésképtelenséget megállapító ítélet meghozatalának napjától a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló rendelkezési jogát teljes vagyona tekintetében a törvény erejénél fogva elvonják, még azon vagyon tekintetében is, amelyhez a fizetésképtelenség tartalma alatt esetlegesen juthat”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 A Grontimmo antwerpeni (Belgium) székhelyű ingatlanfejlesztő társaság. 2006. május 11-én fizetésképtelenségi eljárás indult ellene a tribunal de commerce de Bruxelles (brüsszeli kereskedelmi bíróság) előtt.

12 2006. május 22-én és 24-én két, a Grontimmóval szemben tartozással rendelkező társaság csekkeket bocsátott ki e vállalkozás javára összesen 1 400 000 euró összegben.

13 2006. május 29-én a Grontimmo éves közgyűlése elfogadta az igazgatók lemondását, és ugyanettől a naptól új, kivétel nélkül dél-afrikai lakóhellyel rendelkező igazgatókat nevezett ki. Ugyanezen a napon a Grontimmo a 2006. májusius 29-én létrejött és panamai székhelyű Kostner Development Inc. (a továbbiakban: Kostner) társaságtól vételi opciót szerzett 1 400 000 euró áron.

14 2006. május 31-én és június 22-én a Grontimmo két számlát nyitott a Dexia Banque Internationale à Luxembourg-nál, amely időközben BIL lett. A két csekk összesen 1 400 000 eurós összegét először az első számlára folyósították, majd ezen összeget átutalták a második számlára.

15 2006. június 2-án a Grontimmo új igazgatói egy írásbeli megbízást küldtek a Dexia Banque Internationale à Luxembourg-nak, amelyben arra hívták fel, hogy bocsásson ki egy banki csekket a Kostner javára 1 400 000 euró összegről.

16 A tribunal de commerce de Bruxelles 2006. július 4-én megállapította a Grontimmo fizetésképtelenségét, ezáltal ezen nap első órájától teljes körűen megvonták a vagyona feletti rendelkezési jogait. Ezen ítéletet 2006. július 14-én tették közzé a *Moniteur belge-ben* (belga hivatalos lap), nem tették közzé azonban a *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg-ban* (a Luxembourgi Nagyhercegség hivatalos lapja).

17 2006. július 5-én a Dexia Banque Internationale à Luxembourg, a 2006. június 2-i megbízás alapján csekket bocsátott és fizetett ki a Kostner javára az e társaság által jóváhagyott vételi opció 1 400 000 euró összegű ellenszolgáltatásának megfizetése érdekében.

18 2006. szeptember 21-én a Grontimmo felszámolói az említett összeg azonnali visszafizetését követelték a Dexia Banque Internationale à Luxembourg-tól, arra hivatkozva, hogy ezt a kifizetést a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló rendelkezési jogai elvonásának sérelmével teljesítették, és ezért azt a hitelezők összességével szemben nem lehet érvényesíteni, mivel az említett kifizetést a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően teljesítették. A Dexia Banque Internationale à Luxembourg arra tekintettel tagadta meg az említett összeg visszautalását, hogy nem volt tudomása a fizetésképtelenségi eljárásról, és így hivatkozhatott az 1346/2000 rendelet 24. cikkére.

19 Tekintve, hogy az összeg peren kívüli visszakövetelésére irányuló kísérletek kudarcot vallottak, a Grontimmo felszámolói 2010. augusztus 2-i keresetlevelükkel megindították az alapeljárást a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

20 A kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy hivatkozhat-e a BIL az 1346/2000 rendelet 24. cikkére, tekintve különösen, hogy a jelen esetben a Grontimmo felszámolói Luxembourgban nem tették közzé a fizetésképtelenségi eljárást e társasággal kapcsolatban megindító határozat lényeges tartalmát, és egy tagállam pénzintézetétől nem várható el, hogy napi szinten ellenőrizze, hogy más tagállambeli ügyfeleivel szemben indult-e fizetésképtelenségi eljárás.

21 Ilyen körülmények között a tribunal de commerce de Bruxelles felfüggesztette az eljárását, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„Hogyan kell értelmezni az [1346/2000 rendelet] 24. cikkében a »[k]ötelezettség teljesítése az adós számára« kifejezést? E kifejezést úgy kell-e értelmezni, hogy az kiterjed a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós hitelezőjének teljesített kifizetésre is, amennyiben a fizetési kötelezettséget a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós számlájára és ez utóbbi érdekében teljesítő fél ezt úgy tette, hogy nem tudott arról, hogy egy másik tagállamban fizetésképtelenségi eljárás indult az adóssal szemben?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

22 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az 1346/2000 rendelet 24. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés hatálya alá tartozhatnak azok a kifizetések, melyeket a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós megbízásából hitelezője részére teljesítettek.

23 Elöljáróban hangsúlyozni kell, hogy noha az 1346/2000 rendelet többek között a nemzetközi joghatóság meghatározására, valamint az alkalmazandó jogra vonatkozó kollíziós szabályokat tartalmaz (lásd ebben az értelemben a C-527/10. sz. ERSTE Bank Hungary ügyben 2012. július 5-én hozott ítélet, 38. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), e rendelet 24. cikke nem tartozik az ilyen kollíziós szabályok közé, hanem anyagi jogi rendelkezés, ami a *lex concursustól* függetlenül minden tagállamban alkalmazandó. A feltett kérdés csak arra irányul, hogy az olyan kifizetés, mint amilyet a Dexia Banque Internationale à Luxembourg a Grontimmo megbízásából a Kostner részére teljesített, e rendelkezés (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, amely szerint aki egy kötelem alapján olyan adós javára teljesített, aki ellen egy másik tagállamban fizetésképtelenségi eljárást indítottak, és azt annak az eljárásnak a felszámolója számára kellett volna teljesíteni, a kötelem alapján teljesítő személy szabadult a kötelemből, ha nem tudott az eljárás megindításáról.

24 E kérdés megválaszolása érdekében meg kell vizsgálni, amint arra az összes érdekelt fél felhívja a figyelmet, aki észrevételt tett, hogy a kötelezettség teljesítése olyan „adós javára", aki ellen fizetésképtelenségi eljárást indítottak, kizárólag a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós részére teljesített kifizetéseket, illetve egyéb szolgáltatásokat foglalja magában, vagy az ezen adós hitelezője részére teljesítetteket is.

25 C Van Buggenhout és I. Van de Mierop, a francia kormány, valamint az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy az említett fogalom nem terjed ki a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós hitelezője részére teljesített kifizetésre. Ezzel szemben a BIL, valamint a belga, a német és a portugál kormány álláspontja szerint az ilyen helyzet e fogalom körébe tartozik.

26 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez figyelembe kell venni annak szövegét és célját, valamint e rendelkezés szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is, amelynek az részét képezi (lásd különösen a C-533/08. sz. TNT Express Nederland ügyben 2010. május 4-én hozott ítélet [EBHT 2008.; I-4107. o.] 44. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

27 Egyébiránt az uniós rendeletek egységes alkalmazásának szükségessége kizárja azt, hogy a rendelkezés szövegét kétség esetén elszigetelten vizsgálják, és éppen azt követeli meg, hogy a más hivatalos nyelveken elfogadott változatok fényében értelmezzék és alkalmazzák azt (lásd ebben az értelemben a C-199/08. sz. Eschig-ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet [EBHT 2009.; I-8295. o.] 54. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

28 Ami egyrészt a 1346/2000 rendelet 24. cikkének (1) bekezdését illeti, meg kell állapítani, hogy a „javára" kifejezést hétköznapi értelemben véve egy kötelezettségnek valamely fizetésképtelenségi eljárás alatt álló személy javára való teljesítése eleve nem foglalja magában azt a helyzetet, amelyben a kötelezettséget ezen fizetésképtelenségi eljárás alatt álló személy megbízásából valamely hitelezője javára teljesítik. Köznapi értelemben ugyanis az említett kifejezés csupán azt jelenti, hogy a kötelezettséget az említett személy számára teljesítik, ezt erősíti meg e rendelkezés spanyol (*a favor de*), angol (*for the benefit of*), olasz (*a favore del*), holland (*ten voordelen van*) és portugál (*a favor de*) nyelvi változata is.

29 Végeredményben az 1346/2000 rendelet (30) preambulumbekezdésének különösen német (*Zum Schutz solcher Personen, die […] eine Zahlung an den Schuldner leisten*), angol (*In order to protect such persons who make a payment to the debtor*) és svéd (*För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären*) nyelvi változata kimondja, hogy az e rendelet 24. cikkének (1) bekezdése szerinti különleges helyzet a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós számára teljesített kifizetés.

30 Az említett 24. cikk (1) bekezdése kimondja továbbá, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós javára teljesített kötelezettséget a felszámoló számára kellett volna teljesíteni. Ebből a pontosításból egyértelműen kitűnik, hogy e cikk a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós követeléseire vonatkozik, amelyek a fizetésképtelenségi eljárás megindítását követően a felszámolási vagyon követeléseivé váltak.

31 Ez alátámasztja azt a következtetést, hogy az értelmezni kért rendelkezés szövege szerint az azon személyeket védi, akik a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós adósai, és az előbbi részére közvetlenül vagy közvetve valamely kötelezettséget jóhiszeműen teljesítenek.

32 Azon körülmény, hogy az alapügyben egy bankról van szó, amely a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós megbízásából és terhére teljesítette a szóban forgó kifizetést, e tekintetben nem releváns. A bank ugyanis, jóllehet e fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adóssal szemben fennálló szerződéses kötelezettségét teljesítette, azt nem az ő „javára” tette az 1346/2000 rendelet 24. cikke szerinti értelemben, hiszen az említett fizetés kedvezményezettje nem az említett adós volt.

33 Ami másrészről az 1346/2000 rendelet 24. cikke (1) bekezdésének és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit illeti, amelynek az részét képezi, e rendelet (30) preambulumbekezdéséből következik, hogy ezen cikk alapján bizonyos, a fizetésképtelenségi eljárás megindítása következtében előállt körülményekkel ellentétes helyzetek kikerülhetnek a felszámoló ellenőrzése alól.

34 Az említett 24. cikk (1) bekezdése különösen lehetővé teszi, hogy a fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatot ne ismerjék el közvetlenül, amennyiben engedi a felszámolási vagyon követeléseinek csökkentését a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós azon követeléseivel, melyeket jóhiszemű adósai kiegyenlítettek.

35 E rendelkezés mindazonáltal nem értelmezhető úgy, hogy az megengedné a vagyon csökkentését a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós hitelezőivel szemben fennálló tartozásaival is. Az ilyen értelmezés esetén a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós ugyanis kifizettethetné valamely adósával szembeni tartozásait olyan harmadik személyekkel, akiknek nincs tudomásuk a fizetésképtelenségi eljárás megindításáról, és ezáltal áthelyezhetné a felszámolási vagyon eszközeit e hitelezőhöz, így megsértve az 1346/2000 rendeletnek a (4) preambulumbekezdésében kimondott egyik fő célját, azaz az olyan körülmények elkerülését, amelyek arra ösztönzik a feleket, hogy kedvezőbb jogi helyzet elérése érdekében a vagyonukat egyik államból a másikba helyezzék.

36 Azon megfontolások összességéből, amelyek az 1346/2000 rendelet 24. cikke (1) bekezdésének szövegére és céljára, valamint e rendelkezés szövegkörnyezetére, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseire vonatkoznak, amelynek az részét képezi, az következik, hogy az olyan helyzetben, mint amilyen az alapügyben áll fenn, melyben a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós valamely hitelezőjével szembeni kötelezettségét közvetítő útján teljesítette, nem tartozik az említett rendelkezés hatálya alá.

37 Azon körülmény, hogy az 1346/2000 rendelet 24. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazandó az olyan helyzetre, mint amilyen az alapügyben áll fenn, önmagában még nem jár a bankra nézve a vitatott összegnek a felszámolási vagyonba való visszatérítés kötelezettségével. E bank esetleges felelősségének kérdését az alkalmazandó nemzeti jog szabályozza.

38 A fentiek fényében az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1346/2000 rendelet 24. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy nem tartozik e rendelkezés hatálya alá az a kifizetés, amelyet a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós megbízásából hitelezője részére teljesítettek.

A költségekről

39 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EK tanácsi rendelet 24. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy nem tartozik e rendelkezés hatálya alá az a kifizetés, amelyet a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós megbízásából hitelezője részére teljesítettek.

Aláírások